

روستاها مبنای توسعه طبیعت گردی در ایران

منیره جوانمردی - دانشجوی کارشناسی ارشد محیط زیست

با توسعه راه های ارتباطی و گسترش وسایل حمل و نقل ، امروزه روستاها از تحرک و پویایی بیشتری برای جذب گردشگرانی که انگیزه ی بیشتری برای پی بردن به شیوه ی معیشتی و آداب و رسوم و فرهنگ روستاییان را دارند فراهم می کند. گردشگری روستایی خود زمینه را برای بالا بردن سطح آگاهی روستاییان از محیط خود و بها دادن به نقش روستا در اقتصاد ملی و ارزش گذاشتن به فرهنگ غنی آنها آماده می سازد که این مسئله توجه بیشتری برای استفاده ی بهینه از منابع بالقوه و بالفعل را در روستا فراهم می کند.

امروزه صنعت گردشگری بطور اعم و گردشگری روستایی بطور اخص یکی از شاخص های عمده ی اقتصاد ملی و بین المللی به حساب می آید. بنابراین گسترش این صنعت از جمله اولویت های برنامه های توسعه در کشورهای در حال توسعه می باشد و هدف آنها همانا کمک به جوامع محلی برای پیشبرد فعالیت ها و اهداف توسعه می باشد. بنابراین اولویت را به نیازمندی ها و ظرفیت های مردم محلی می دهد. روستاها و ساکنین آن از دو جهت با صنعت گردشگری در ارتباط هستند. یکی اینکه محیط روستایی به عنوان فضاها و مکان ییلاقی محل مناسبی برای گذران اوقات فراغت گردشگران به شمار می آید و دیگر اینکه تولیدات آنها اعم از مواد خوراکی و صنایع دستی به گردشگران عرضه شده و از این طریق به اقتصاد معیشتی آنها کمک می کند.

عوامل موثر در توسعه گردشگری

- بالا رفتن سطح درآمد و پس‌انداز مردم و فراهم شدن تسهیلات مالی جهت گردشگری
- بالا رفتن سطح آگاهی مردم و ارتقای فرهنگ گردشگری و سیاست
- وجود مراکز ارائه کننده خدمات گردشگری (آژانس‌های گردشگری)
نتیجه اینکه رونق گردشگری مرهون تحقق این شرایط متقابل و دوطرفه است در غیر اینصورت هیچکدام دارای شرایط کامل نخواهد بود (دهستانی، ۱۳۸۳).

رونق گردشگری در هر منطقه در گرو فراهم آمدن شرایط مناسب در دو قطب جغرافیایی و مراکز سکونتی است مقصد (عرضه‌کننده امکانات گردشگری) و مبدأ (عرضه‌کننده تقاضا کنندگان گردشگری).
به منظور فراهم آمدن شرایط مناسب تحقق موارد زیر ضروری است:
الف) در قطب عرضه کننده امکانات گردشگری (مقصدها)
- وجود جاذبه‌های گردشگری شامل جاذبه‌های طبیعی آثار تاریخی و انسان‌ساخت‌ها
- وجود زیرساخت‌های مناسب شامل راه‌ها و آب و برق تلفن و سیستم فاضلاب مناسب
- وجود عناصر خدماتی برای گردشگران شامل هتل‌ها و مراکز اقامتی مختلف آژانس‌های خدماتی گردشگری و کلیه موسسات و مراکز ارائه کننده به گردشگران
- تبلیغات مناسب و معرفی شایسته امکانات و جاذبه‌های گردشگری
ب) در قطب عرضه کننده متقاضیان گردشگری (مولد گردشگری)

تعریف و مفهوم گردشگری روستایی

ماهیت زندگی روستایی را نشان می‌دهد (دات، ۱۹۹۴).
در یک جمع‌بندی از تعاریف ارائه شده می‌توان تعریف زیر را برای گردشگری روستایی ارائه نمود:
گردشگری روستایی شامل هر نوع فعالیت تفریحی و گذران اوقات فراغت است. با دریافت خدماتی از قبیل غذا محل اقامت و محصولات محلی از ساکنان محلی در مکانی که از نظر قوانین و مقررات جاری کشور یا از نظر ماهیت اقتصادی و فرهنگی روستا محسوب می‌شود (افتخاری و قادری، ۱۳۸۱).

گردشگری روستایی بخشی از بازار گردشگری و منبعی برای اشتغال و درآمد بوده و می‌توان آنرا ابزار مهمی برای توسعه اقتصادی- اجتماعی و اکولوژیکی (بوم‌شناختی) جوامع روستایی قلمداد کرد. در کشورهای بسیاری این امر با خط مشی‌های کشاورزی در ارتباط است و غالباً به عنوان راهبردی برای حفظ محیط‌زیست و فرهنگ سنتی روستایی ارتقا داده می‌شود (افتخاری و قادری، ۱۳۸۱).

آپرمان می‌گوید: «گردشگری روستایی به فعالیت‌های مزرعه و غیر مزرعه‌ای گفته می‌شود که در جوامع و نواحی روستایی انجام می‌شود. اما فعالیت‌های تفریحی بیرونی مانند پارک‌ها موضوعی و نواحی حیات‌روحش را شامل نمی‌شود.» (اوپرمن، ۱۹۹۶). دات گردشگری روستایی را این گونه تعریف می‌کند: «فعالیتی چند وجهی که در محیطی خارج از شهر صورت می‌گیرد و به گردشگران

نتیجه گیری

امروزه نقش گردشگری در کمک به توسعه نواحی دارای جاذبه‌های گردشگری بر همگان آشکار شده است. گردشگری روستایی یکی از اشکال گردشگری است که هر روز بر میزان توجه و تأکید بر آن در برنامه‌ریزی‌های روستایی و منطقه‌ای افزوده می‌شود. گردشگری روستایی گستره‌ای فراگیر از فعالیت‌ها، خدمات و تسهیلات را شامل می‌شود که به وسیله‌ی روستاییان برای تفریح، استراحت، جذب و نگهداشت گردشگران در نواحی روستایی صورت می‌گیرد و می‌تواند گردشگری کشاورزی، گردشگری مزرعه، گردشگری طبیعی، گردشگری فرهنگی، گردشگری جنگل و اکوگردشگری را نیز در بر داشته باشد. بنابراین بخش گردشگری به عنوان بخشی مولد در زمینه‌ی کسب درآمد و ایجاد اشتغال، در اقتصاد کشورها نقش بسزایی دارد. به طوری که بسیاری از کشورها به صنعت پویای گردشگری به عنوان منبع اصلی درآمد، اشتغال‌زایی، رشد بخش خصوصی و توسعه‌ی ساختارهای زیربنایی نگاه می‌کنند. این صنعت در دهه‌های اخیر به

سرعت در حال رشد بوده است و انواع متعدد آن، از جمله گردشگری روستایی، طبیعت گردی و صنایع دستی که بیشتر نمونه‌های مربوط به محیط طبیعی و روستا هستند نیز، از اقبال و توجه بسیاری برخوردار شده‌اند. توسعه پایدار گردشگری روستایی، به مثابه بخشی ارزشمند و روبه پیشرفت در زمینه‌های اقتصادی مطرح است و در زمینه‌های سرمایه‌گذاری، با توجه به دسترس بودن منابع، پایین بودن قیمت‌ها و کوچک بودن طرح‌ها در مقایسه با دیگر طرح‌های گردشگری، خطرات و هزینه‌های کمتری دارد (رجبی، ۱۳۹۰).

معمولاً گردشگری روستایی اثرات مثبت اقتصادی در جامعه میزبان بجا می‌گذارد اما با تدابیر اصولی باید شناخت کافی از منابع و بنیان‌های توسعه پایدار کسب نمود، زیرا با ادامه روند و تحلیل منابع طبیعی، تغییر و تحول چشم اندازهای روستایی، مهاجرت افراد بومی از روستا و تخریب محیط‌زیست، جامعه میزبان متحمل اثرات منفی خواهد شد (جعفری و حاتمی، ۱۳۹۱۶).

منابع

- افتخاری، رکن الدین، قادری، اسماعیل، تابستان (۱۳۸۱): نقش گردشگری روستایی در توسعه روستایی، فصلنامه مدرس، دوره ۶، شماره ۲، دانشگاه تربیت مدرس.
- دهستانی بهبود (۱۳۸۳) برنامه‌ریزی کالبدی گردشگری پایان نامه کارشناسی ارشد تربیت مدرس .
- رجبی، سپیده ، (۱۳۹۰) نقش گردشگری در توسعه‌ی پایدار روستایی مطالعه‌ی موردی: (شهرستان خشکبیجار).

-Oppermann, M. (1996): Rural Tourism in southern Germany, 'annals of Tourism research', vol. 23 Num 1, Pergamon Peess, USA.
-Dot , (1994): National Rural Tourism strategy, Commonwealth Department of Tourism, Canberra.

